

Nr. 9 (75) • Casa de Creație a Republicii Moldova • septembrie 2017

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

LA MULȚI ANI, DOMNULE ACADEMICIAN

MIHAI CIMPOI

Sumar

ION DORU

Frumoasă ca o zână, dulce ca un fagure de miere..... 1

DORINA ROTARI

Comemorarea lui Alexei Mateevici – 100 ani de eternitate..... 2

NINA BEJAN

Diplome de merit pentru cei mai activi cititori..... 3

AURELIA DOBJANSCHI

Club de făurit povești la Telenеști..... 4

ALA GRĂJDIANU

Biblioteca – punct de acces al serviciilor electronice 4

ANATOL EREMIA

Destinul cuvintelor - 15..... 6

MARIA COCIERU

Drumul spre „centrul ființei” academicianului
Mihai CIMPOI 8

TATIANA BUTNARU

Omul deplin al culturii 13

ION DOMENCO

Cântul, jocul, voia bună, toată lumea o adună 16

ALIONA TIMUȘ, GALINA GÂRJĂV

Inaugurarea Monumentului „Victimelor regimului
totalitar comunist de ocupație” 18

GALINA GÂRJĂV

Vasile Vartic în memoria locuitorilor satului Feștelita 19

VICTOR PLETOSU

Festivalul de folclor „IȘNOVĂȚ–BOTNA–BOTNIȘOARA”,
ediția a IV-a, 2017 20

LUDMILA NEGRI

„Ia – piesă de grație a costumului popular” 23

SERGIU COJOCARU

Epigrame 24

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”

nr. 9 (75) septembrie 2017

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 338, 324

Tel.: (+373 22) 20-25-53 (redacția)

Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)

Fax: (+373 22) 20-25-55

E-mail: popapavel55@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș, AȘM

dr. Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al
Ministerului Culturii

Frumoasă ca o zână, dulce ca un fagure de miere...

Așa deci, în prima zi de școală, elevii vor discuta despre Limba Română. Recomandarea vine din partea Ministerului Educației, care i-a îndemnat pe dascăli să organizeze lecții la acest subiect, mereu actual, de o importanță aparte pentru "modelarea" și pregătirea către viață a tinerii generații.

„Văd poeți ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere” - scria Înalțul Domn al Poeziei și al Limbii Românești, Mihai Eminescu, la 15 august 1870, în poezia „Epigonii”. Un mare ziarist român, Lazăr Lădariu, menționează, că „în ale noastre cetăți gânditoare, partea noastră de veșnicie este limba”. Iar printre poeții de seamă, care „au scris o limbă ca un fagure de miere”, se situează, în a noastră „Patrie de pământ și de cuvinte”, la loc de seamă al celor aleși, marele Grigore Vieru. Într-o sărbătoare a veșniciei pe pământul nostru străbun, românesc, de atâtea ori „frământat de lacrimi și de sânge”, prin tot ce a scris, Grigore Vieru a considerat limba noastră, limbă sfântă, care „leagă, prin sânge, pământul de popor”, pe care distinsul înaintaș, Alexe Mateevici, a numit-o „comoara comorilor”, „limbă aleasă,/ Să ne aducă-n hram și-acasă/ Veșnicele adevăruri”. Citind și ascultând versurile poeziei „Limba noastră cea română” sau cele din „În limba ta” ale lui Vieru, auzi aievea, din trecut venind, glas de înger, într-un cântec de privighetoare, înălțându-se în puritatea lacrimii înmugurind cuvintele curate ale Patriei Eterne și ale Limbii noastre strămoșești, cunoscute românului „De la Nistru pân’la Tisa”.

Până aici-toate bune și frumoase, dar ce facem mai departe, încotro ne îndreptăm noi, vorbitorii limbii materne, nemaivorbind de realitatea crudă, strigătoare la cer privitor la (ne)respectarea legislației lingvisticii de către alolingvi? Strămoșii noștri, latini, afirmă adesea: „Omnia mea mecum porto”, adică, „Tot ceea ce am, duc (port) cu mine”. Este o expresie înaripată citată pentru prima oară de filosoful Marcus Cicero. Aceasta este versiunea latină a răspunsului pe care l-ar fi dat filosoful antic grec Bias concetățenilor săi, mirați că părăsește cetatea asediată de perși, fără să-și ia nimic cu el. Din punctul său de vedere, spiritul constituie unica bogăție a înțeleptului, un bun care-l însoțește peste tot. Adică, unicele lucruri de care are nevoie un om adevărat sunt: curajul, înțelepciunea, caritatea, inteligența, adaptabilitatea, creativitatea avându-le mereu cu sine, de toate celelalte lucruri materiale și efemere putând să se lipsească. Și-apoi cum să nu te indignezi atunci, când îi mai auzi pe unii semeni de-ai noștri declarând că „toată sărăcia de la limbă ni se trage...” sau „nu are nici o însemnătate ce limbă și cum o vorbești, important e să ai ce pune pe limbă...” ș.a.m.d.? Zilele trecute, când a plecat pe alte tărâmurii bunului nostru dascăl universitar, marele lingvist și publicist, Ion Melniciuc, mi-am amintit de spusa dumnealui: „Cred în Limba Română, ca în Dumnezeu”. A spus-o cel care, alături și împreună de marii patrioți ai neamului, apărători dârji ai Limbii Române, harnici și perseverenți semănători de lumină a Cunoștințelor -Eugeniu Coșeriu, Valentin Mândăcanu, Ion Dumeniuc, Nicolae Corlăteanu, Anatol Ciobanu, Silviu Berejan, Gheorghe

Dodiță, Ion Osadenco - au dat atâtor generații nu doar lecții de limbă maternă, dar și/sau mai ales-de demnitate, de sinceră dragoste de moșie, istorie și neam. Au fost și au rămas pentru noi toți, învățeai dumnealor, oameni cu literă mare, aflați mereu între lacrimă și limba română, între trecut, prezent și viitor, au vorbit și au promovat o limbă curată, așa cum ne-au lăsat-o clasicii literaturii noastre - Eminescu, Creangă, Alecsandri, Kogălniceanu.

Acum, în perioada când am marcat Sărbătorile Naționale - Ziua Independenței și Limba Noastră - mă întreb și vă întreb, pentru a câta oară: ce nu facem noi corect și bine, de vreme ce continuăm să vorbim o limbă pocită, schilodită, îmburuienită cu rusisme, jargoane, tot felul de cuvinte schimonosite, împrumutate din alte limbi? Oare nu și de atât că în Moldovia noastră limba nu mai este, cum e firesc, parte a culturii naționale, ci un element politic, „jucat” de cine și cum îi pofteste inima, sucind mințile oamenilor simpli, care au obosit de atâta pâlăvrăjeală, mai cu seamă, în campaniile electorale, de parcă limba, graiul matern ar fi o monedă de schimb...Cineva susținea că suntem, pur și simplu, lenoși, inconsecvenți, nu avem demnitate și respect față de strămoși, de părinți și bunei, nu suntem destoinici de înaintașii noștri, care ne-au lăsat o atare zestre, comoară inestimabilă. De ce, totuși, nu se fac pași concreți pentru revigorarea graiului străbun, de ce nu suntem perseverenți, hotărâți, fermi în transpunerea în fapt a Declarației de Independență, Rezoluției Marii Adunări Naționale de la 27 august 1991, când sute și mii de cetățeni s-au ridicat în apărarea Suveranității și Independenței, care e de neconceput fără Limbă, Grafie Latină, Tricolor, alte însemne ale identității naționale? De ce nu încetăm să traducem, calchiat, din rusă, din alte limbi străine, pe când avem cuvinte, fraze, maxime și cugetări, ziceri cèlebre ce te vrăjesc prin frumusețea lor? Constatăm cu stupeoare, cum unii tineri de-ai noștri consideră drept o bravură exprimarea dișanțată, desucheată, cu utilizarea unor cuvinte urâte.

...Am mai marcat o aniversare - 28 de ani de la decretarea Limbii de Stat, adoptarea legislației lingvistice în teritoriul țării noastre. Pun mâna la inimă, nu pot fi nesincer să afirm că am avut o satisfacție în această zi, sfântă pentru noi. Or, dacă e să stăm cum stăm, dar să judecăm drept, prea puțini am marcat această Sărbătoare Națională. Ce facem, dragii mei, încotro mergem? Am citit undeva că a vorbi pocit limba română înseamnă a nedreptăți, a ciunti nemuritoarele opere ale lui Creangă, Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Vieru, Păunescu, Stănescu, Labiș, Blaga ș.a.m.d. Nu e o trădare de mamă și tată, de strămoși, nu e o sfidare a bunului simț, a celor sfinte și neântinate, această ipocrizie, această incultură și lipsă de verticalitate, căci, din păcate, mulți dintre noi nici nu doresc să vorbească corect, pentru că...nu-și iubesc graiul străbunilor, cad cu ușurință în mrejele unor pseudopatrioți, dușmani ai noștri, care ne îndeamnă să onorăm alte limbi, numai nu cea de-acasă...Păcat.

Cu mult respect pentru limba noastră cea română,

ION DORU

Comemorarea lui Alexei Mateevici — 100 ani de eternitate

La 13 august 2017, s-au împlinit 100 de ani de la trecerea în nemurire a preotului-poet Alexei Mateevici, ajuns prin destin autor al Imnului de Stat al Republicii Moldova la 22 iulie 1995, când Parlamentul nostru a aprobat textul poemului „Limba Noastră” ca imn al țării.

Duminică, 13 august, Părintele limbii noastre a adunat multă lume în biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din orașul Căinari, unde micuțul Alexei a primit taina botezului la 28 martie 1888, iar tatăl său, Mihail Mateevici, a liturghisit timp de 9 ani.

Preotul paroh al bisericii, protoiereul mitrofor Valentin Baltag a oficiat parastasul „Poetul – flacăra de Dor, de Țară, Limbă și Credință” pentru preotul militar – Alexei Mateevici.

Elevii au prezentat compoziția literară „Fii pomenit de neam și neamuri cât a fi cerul și pământul”. Apoi corul bisericesc a interpretat imnul „Limba Noastră” de la scrierea și publicarea căruia la 17 iunie s-a împlinit un secol.

Au aprins lumânări pentru sufletul poetului primarul de Căinari – Maria Ghelan, elevii, profesorii și creștinii aflați în biserică.

După săvârșirea serviciului divin, cu toții, am depus flori la monumentul celui care ne-a înveșnicit limba noastră. În incinta muzeului a fost vernisată expoziția de cărți, ziare, reviste „Părintele limbii noastre și geniul acestui meleag”. Pentru cei prezenți a fost organizată și o excursie prin Casa-muzeu „Alexei Mateevici” din Căinari.

Cu împlinirea a 100 de ani de la trecerea la cele veșnice colaboratorii muzeului au lansat un calendar jubiliar.

Această zi a fost dedicată neîntrecutului cântăreț al limbii noastre, care s-a stins din viață la 30 de ani neîmpliniți. Prea tânăr a plecat dintre noi Alexei Mateevici, dar ne-a lăsat „Limba Noastră”, pe care vom ridica-o în slăvi o veșnicie.

Alexei Mateevici ne-a lăsat ca moștenire un patrimoniu spiritual deosebit, iar noi trebuie să-l păstrăm cu sfințenie, pentru a-l transmite generațiilor viitoare.

Să cinstim memoria poetului, pentru că o merită pe deplin!

NINA BEJAN, bibliotecar principal
COLECTIVUL BIBLIOTECII COPII DROCHIA

Diplome de merit pentru cei mai activi cititori

Când ați citit ultima carte? V-am pus pe gânduri, nu-i așa? Discuțiile între prieteni sunt prea departe de tema unei cărți citite recent. Încercați să vă îndreptați cumva lipsa de timp, care ar fi cedat lecturii. Vă incomodați știind încă din copilărie, care este rolul unei cărți, ori nu o singură dată le-ați spus copiilor dumnea-

elevii clasei a II-a a LT „M. Eminescu” semințele încă nelezate ale lecturii. Face acest lucru prin mai multe forme, una din ele fiind colaborarea cu Biblioteca copii Drochia, unde excursiile organizate sunt tot mai frecvente. Aici copiii sunt deserviți de un colectiv de colaboratori bine pregătiți, care reușesc să le „gădile” sufletele și să le satisfacă cele mai diferite cereri, punându-le la dispoziție nu numai cărți, dar și posibilitatea de a mânui corect și bine determinat o tabletă, un computer. Astfel, anume elevii acestei clase, au fost desemnați recent ca cei mai activi cititori ai Bibliotecii. Lor, dar și celor din clasa I-a „c” a LT „M. Eminescu”, învățătoare Postovic Vera, clasei a II-a a LT „V. Boiarnițchii”, învățătoare Burdic Maria li s-au înmănat Diplome de merit pentru parteneriatul desfășurat între instituția noastră și aceste colective de copii. Evenimentul s-a produs ca parte finală a Festivalului Cărții și Lecturii 2017, care a evoluat și la biblioteca noastră.

voastră, că ea este cel mai bun prieten, „cine știe carte are patru ochi”, „ai carte, ai parte” etc. Conștientizăm, că lectura este sursa noastră de inteligență și a tuturor cunoștințelor acumulate pe parcursul vieții. Ele – cunoștințele și inteligența, ne vor ajuta ulterior să devenim persoane serioase și capabile să se integreze în societate.

De aceeași părere este și dna Viorica Platon, învățătoare la LT „M. Eminescu”. Dumneaei afirmă:

— Întotdeauna am simțit necesitatea de a citi o carte, o revistă, un ziar... Acesta este pentru mine cel mai eficient mod de odihnă, cunoaștere, perfecționare, schimb de experiență...”

Chiar dacă tehnicile informaționale au invadat practic toate domeniile vieții, dumneaei găsește în obiectul cărții un atribut de neînlocuie al explorării noilor cunoștințe. Iată de ce a semănat și în sufletele discipolilor săi,

Adresăm sincere felicitări copiilor remarcați și dascălilor lor, invitându-i în continuare la colaborare, făcând apel spre conlucrarea și altor colective din instituțiile de învățământ ale orașului și raionului nostru.

AURELIA DOBJANSCHI, director adjunct BPR, Vasile Alecsandri", Telenești

Club de făurit povești la Telenești

*Club de făurit povești –
Proiect implementat în raionul Telenești.
Bibliotecarii, copiii i-au interesat
Și ei s-au apucat de lectură.
Lectura poveștilor i-a impresionat,
Iar în baza lor obiecte au confecționat.
Aceasta îi îndeamnă la creativitate,
Căci fantezia ajută în toate, frate.
Deci, chemăm copiii a se integra
Și-i învățăm lucruri frumoase a crea.
Astfel comunitatea o vom impresiona.
Deoarece copii educați prin lectură*

Trăim într-un secol grăbit și computerizat când lumea se axează în comunicare mai mult pe tehnologiile informaționale. La capitolul lectură există o restanță mare. În acest scop, noi bibliotecarii, trebuie să realizăm zilnic una dintre cele mai nobile misiuni — promovarea pâinii noastre, cea de toate zilele — cartea. Cu această ocazie menționăm că Biblioteca Publică Raională, „Vasile Alecsandri” din or. Telenești,

biblioteca din municipiul Pitești, jud. Argeș, România. Bibliotecile din România fac parte din Programul „Biblionet” asemenea Programului „Novateca”, promovând o experiență avansată în organizarea unor forme și metode variate în activitatea bibliotecii. Am revenit acasă cu idei noi și interesante în crearea și organizarea unor Servicii Moderne de Bibliotecă pentru diferite categorii de utilizatori. Unul dintre aceste

*Vor face numai fapte bune.
Interesul spre carte a sporit
Prin ingeniozitate am făurit.
Deci, dragii copii, vă îndemnăm
Noi obiecte să confecționăm.
În baza lucrărilor cu drag plăsmuite
Copiii alcătuiesc povești nemaiauzite.
Impactul acestui proiect este deosebit!
Lansăm pentru copii o chemare:
Trebuie de lecturat permanent
Ca să devii om deștept și înțelept!*

face parte din Programul Național Novateca și dispune de calculatoare, organizează activități culturale deosebite, punând accentul pe Măria sa Cartea. Grație Programului Național Novateca mulți bibliotecari din republica noastră au beneficiat de instruire și de schimb de experiență peste hotare. Una dintre acești norocoși sunt și eu, care am avut fericita ocazie de a vizita câteva bi-

servicii este „Club de făurit povești” — o experiență, sau mai bine zis un proiect pentru copii practicat cu succes de către Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu”, or. Argeș, România, care fiind organizat la noi, chiar de la primele ședințe a avut un larg răsunet între participanți, dar și în lumea bibliotecară locală.

Scopul proiectului „Club de făurit povești” are menirea de a spo-

ri interesul copiilor pentru lectură prin creativitate. Pentru realizarea cu succes a acestui proiect este nevoie de a identifica copiii creativi și talentați, îndrăgostiți de carte și lectură. Apoi coordonatorul Serviciului Modern de Bibliotecă „Club de făurit povești” va propune lista operelor ce vor fi lecturate în cadrul ședințelor on-line. La început au participat utilizatori din Biblioteca Publică Raională, „Vasile Alecsandri”, Telenești și din 8 biblioteci rurale: Bănești, Budăi, Crăsnășeni, Leușeni, Mândrești, Verejeni, Brânzeii-Vechi, Sărătenii-Vechi ca mai apoi să adere încă 5 instituții. Conform unui program bine structurat, bibliotecile participante moderează consecutiv câte o ședință în cadrul căreia este lecturată povestea propusă. Pe rând, câte un copil din bibliotecile participante citește on-line expresiv un fragment din opera literară propusă, apoi se identifică obiectul principal din creația respectivă care va fi confecționat din materiale reciclabile, de exemplu: dacă vom lectura renumita poveste crengiană „Punguța cu doi bani”, vom confecționa o punguță asemănătoare celei din opera lui Ion Creangă. Au fost lecturate următoarele povești: „Trei purceluși” (de James Orchard Halliwell-Phillips); „Broscuța călătoare” (Autor: Autor colectiv, trad.: Vsevolod Cernei); „Motanul încălțat” (de Charles Perrault); „Găinușa porumbacă” (trad. Vsevolod Cernei, Editura: Bibliion, 2009); „Punguța cu doi bani” (de Ion Creangă), „Prințesa și bobul de mazăre” (de Hans Christian Andersen); „Scufița Roșie” (de Jacob și Wilhelm Grimm), etc. — Creații cunoscute și îndrăgite de către cititorul basarabean. Un obiectiv important este dezvoltarea imaginației și creativității copiilor, cărora la tema pen-

tru acasă li se propune ca în baza obiectului confecționat să compună o poveste personală. Toate poveștile create de către membrii „Clubului de făurit povești” sunt incluse într-o culegere online cu genericul „Povești din povești”.

Impactul benefic al proiectului

Pentru a cointeresa mai mult participanții proiectului, bibliotecarii coordonatori au înscenat unele pasaje din povestea lecturată. Astfel, ședințele copiilor au devenit mai interesante și mai atractive. Concomitent cu ingeniozitatea și creativitatea lor, copiii au demonstrat și unele deprinderi prețioase în arta croitului și a cusutului, confecționând totodată obiecte din poveștile lecturate. În baza obiectului principal identificat în poveste, copiii au alcătuit povești pentru lectură dezvoltându-și abilități actricești și de citire expresivă.

În cadrul tuturor ședințelor realizate au participat peste 550 de copii, care au confecționat: 40 de punguțe din diverse textile, 30 de copăcei cu cireșe din carton; 35 coșulețe din hârtie colorată; 30 nuferi din hârtie; 50 ouă încondeiate și or-

namentate în origami și quisling; 25 de purceluși din sticlă de masă plastică; 32 pălărioare din hârtie; 24 pernuțe din diferite materiale etc. Copiii au compus 52 de povești, subiectul cărora sunt obiectele principale din poveștile lecturate. S-au organizat 20 lecturi în glas pe Skype.

Lucrările confecționate au fost prezentate la o expoziție organizată în cadrul jubileului de 70 ani ai Bibliotecii Publice Raionale „Vasile Alecsandri”, în luna octombrie 2017.

Pe parcursul implementării proiectului s-a constatat următoarele:

- Bibliotecile pasive și-au revigorat activitatea atât în instituție, cât și în spațiul virtual.

- Au fost identificați copiii creativi dintre utilizatorii bibliotecilor respective.

- Instituțiile au făcut on-line schimb de experiență, și-au îmbunătățit și lărgit abilitățile.

- În rezultatul lecturii poveștilor copiii au prezentat un interes competitiv demonstrând cu succes măiestrie actricească și oratorică.

- Copiii au deprins măiestria de a crea povești personale frumoase și a confecționa obiecte deosebite.

- La ședințele Skype, copiii au comunicat între ei devenind prieteni.

Rezultatele obținute odată în cadrul proiectului sunt mult apreciate de către Consiliul Raional Telenești și Secția Cultură, Tineret și Sport, drept dovadă fiind Diploma de gradul I la Concursul Raional „Cel mai original proiect de promovare a cărții și lecturii din raionul Telenești” în cadrul „Festivalului Național al Cărții și Lecturii”, ediția a VI-a, 2016.

Ne vedem la bibliotecă!

dr. hab. **Anatol Eremia****ATLAS**

Termenul *atlas*, cu înțelesul de „culegere de hărți, planșe, desene”, e bine cunoscut astăzi în aproape toate limbile. În română cuvântul a fost împrumutat din franceză și e folosit frecvent datorită necesității obiectului. Sunt cunoscute mai multe feluri de atlase: *g e o g r a f i c e*, constând din hărți geografice, elaborate după criteriul teritorial (ale lumii, ale unor țări, regiuni, raioane) sau după conținut și domeniu (geologice, climatologice, economice etc.), după destinație (școlare, turistice etc.); *l i n g v i s t i c e*, alcătuite din hărți ce prezintă răspândirea teritorială a unor fenomene și fapte de limbă (fonetice, lexicale, gramaticale); *a t l a s e - a l b u m e*, alcătuite din hărți, planșe, desene, reproduceri fotografice, care servesc ca material documentar într-un anumit domeniu științific. Există și alte tipuri de atlase: istorice, etnografice, folclorice.

Prima culegere de hărți-manuscrite datează din sec. al II-lea î.Hr., acest atlas aparținând astronomului și geografului grec Claudiu Ptolemeu (90-168). În sec. al XV-lea atlasele cunosc o largă circulație, datorită marilor descoperiri geografice, care au îmbogățit considerabil cunoștințele oamenilor de știință despre Pământ. Dezvoltarea comerțului și navi-

Destinul cuvintelor ~ 15

Din istoria cuvintelor (7)

Originea, semnificația: atlas, teatru.

gației pe mare a contribuit la o mai mare răspândire a hărților.

Vechile culegeri de hărți aveau ca frontispiciu gravura lui Atlas. Potrivit mitologiei grecești, Atlas era unul dintre giganții legendari care s-a alăturat titanilor în lupta lor contra stăpânirii Olimpului. Însă, din cauză că a fost învins de olimpieni, Zeus l-a pedepsit să poarte veșnic pe umerii săi bolta cerească. Potrivit miturilor grecești, Atlas ar fi fost frate cu Prometeu, titanul care a furat focul de la zei și l-a dat oamenilor. Fiicele lui Atlas și Pleione ar fi fost *pleadele*, nimfele antice transformate de Zeus într-o constelație pe care astăzi noi o denumim *Constelația Pleadelor*.

După Atlas sunt denumiți în arhitectură *atlanții*, statuiele massive care reprezintă figurile viguroase de bărbați, folosite ca elemente de susținere, pe umerii sau pe spatele lor, a unui antablament de edificiu (bovindow, balcon etc.). Statuiele ce reprezintă figurile unor fete, folosite în arhitectură în același scop, se numesc *cariatide*, denumire care provine din gr. *karyatides*, pluralul lui *karyatis*, având sensul originar de „fecioarele din Karya”. Karya e numele unui oraș din Peloponez, vestit prin corurile de femei organizate cu ocazia unor anumite sărbători.

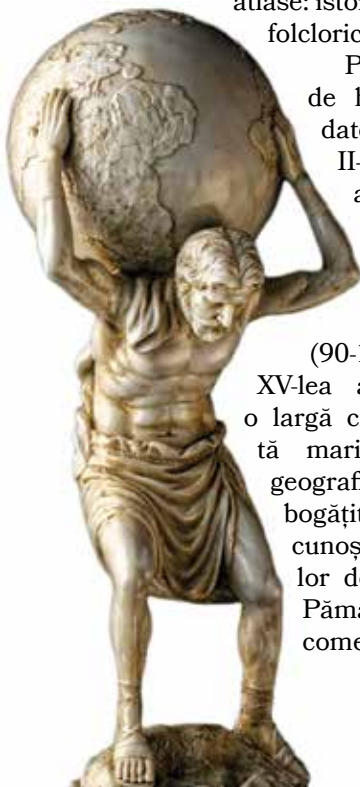
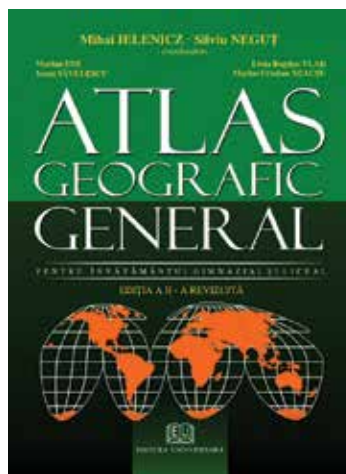
După o legendă mai veche, Persius (212 – 168 î. Hr.) l-ar fi transformat pe Atlas într-o stâncă enormă, pentru că acesta, pe când era regele Arcadii, ținut în partea de nord-vest a Africii, nu i-a permis să intre în grădina sa, unde-și avea ascunse multe comori, între care și legendarul măr de aur. După uriașa stâncă ar fi fost

denumit mai târziu întreg sistemul muntos din nordul Africii, care se întinde de la Oceanul Atlantic până la Marea Mediterană. Se zice că însuși Oceanul Atlantic ar fi fost denumit după munții Atlas din Africa.

Oceanul Atlantic se consideră al doilea în lume ca mărime, după Oceanul Pacific. Având circa 106, 6 milioane de km², el acoperă aproximativ 22 % din suprafața Pământului. Adâncimea medie a Atlanticului este 3 600 m, iar cea maximă de 9 218 m (fosa *Puerto Rico*).

Uneori Atlas este înfățișat ca uriaș purtând în spate globul pământesc. Curând figura titanului Atlas a devenit simbolul geografiei. Denumirea de *atlas* a fost introdusă în circulație în 1592 de cartograful olandez Mercator, numele său adevărat fiind Gerhard Cremer (1512-1594). *Mercator* reprezintă traducerea în latină a numelui de familie german *Cremer*, ambele antroponime având înțelesul de „negustor”. Cartograful olandez a întocmit o culegere de hărți ale țărilor europene, opera sa fiind denumită „Atlas” sau „Meditație cosmografică despre construcția lumii” (1595).

O culegere de planuri ale Siberiei – „Certiojnaia kniga Sibiri”, considerată ca cel dintâi atlas geografic rus a apărut în 1701 (autor S. Revezov). În prezent știința geografică dispune de lucrări cartografice fundamentale: atlase ale lumii, atlase ale continentelor, atlase ale țărilor lumii. Republica Moldova e prezentată multilateral în aceste atlase, inclusiv în „Atlasul geografic al Ucrainei și Moldovei” (1962) și „Atlasul Moldovei” (1978).

TEATRU

În accepția contemporană, sensul obișnuit al cuvântului *teatru* este «local special amenajat în vederea reprezentării de spectacole» și, prin extensiune semantică, «instituție de cultură care organizează spectacole», precum și «spectacol», în genere. În limba română acest cuvânt este un împrumut lexical din idiomurile europene. Să se compare: fr. *théâtre*, germ. *Theater*, rus. *Teatr*. Originea primară a termenului este însă vechea greacă. Etimonul grecesc *θέατρον* (*theatron*) a luat ființă pe baza verbului *theomai* „privesc”. În plan semantic legătura dintre cuvintele grecești *theatron* și *theomai* poate fi comparată cu cea corespunzătoare din limba latină: *spectaculum* „spectacol, reprezentație” < *specto*, -are „a privi”. Din greaca veche cuvântul *theatron* a pătruns în latină (*theatrum* „teatru”), iar de aici în limbile romanice medievale, de unde mai târziu l-au preluat aproape toate limbile europene. Perioada de răspândire generală a cuvântului *teatru* se consideră secolele XVIII-XIX, când arta teatrală europeană cunoaște etape marcante de înflorire.

Începuturile teatrului sunt legate de rituurile și manifestările ceremoniale ale populațiilor preistorice. Din aceste elemente s-a dezvoltat teatrul antic de tip greco-roman, din care au evoluat succesiv teatrul medieval, teatrul Renașterii și teatrul contemporan.

În Grecia antică primele reprezentări teatrale aveau loc în piețele publice sau în fața catedralelor și templelor. Mai târziu au început să se construiască edificii speciale pentru spectacole, acestea constând din tribune pentru spectatori (*theatron*), scene pentru actori (*skene*), un spațiu în fața scenei pentru cor sau orchestră (*logion*). De regulă, spectacolele făceau parte din ceremoniile religioase și, în special, din manifestările legate de cultul zeului Dionysos, ocrotitorul viilor, livezilor și ogoarelor. Imnul religios dedicat zeului Dionysos, cântat de un cor de bărbați, se numea *ditiramb* (*dithyrambos*), cuvânt preluat în limba latină, iar de aici în franceză și în alte limbi, cu respectivul sens modificat, cunoscut și în limba noastră - „elogiu exagerat la adresa cuiva”.

Corul care intona imnul era condus de un *corifeu* (*koryphaios*), cuvânt care și el și-a modificat sensul, ajungând să însemne „cântăreț solist într-un cor”, apoi și „persoană remarcabilă într-un domeniu de activitate”. Termenul *comédie* (*komoidia*), cunoscut astăzi cu sensul de „specie a genului dramatic, vizând o situație comică”, însemna doar „cântec de sărbătoare (cu momente hazlii, vesele)”. În spectacole actorii purtau măști ce înfățișau făpturi legendare

de animale și păsări. După măștile ce înfățișau țăpul, în grecește *tragos*, a fost denumit genul dramatic *tragedie*. Însuși termenul *dramă*, ce semnifică astăzi o diversitate de artă teatrală cu conținut impresionant, la greci însemna doar „spectacol de acțiune” (*drama* „acțiune, mișcare”).

Tragediile s-au dezvoltat istoric prin operele lui Eschil, Sofocle și Euripide. Cea mai veche comedie „Norii” este a lui Aristofan (anul 427 î. Hr.), iar cea mai veche tragedie „Persii” îi aparținea lui Eschil (anul 472 î. Hr.). Cel mai important teatru antic este *Teatrul lui Dionysus* din Atena, construit în semicerc, cu scenă masivă pentru actori și bănci de piatră pentru spectatori.

În Evul Mediu, teatrul european se reducea în fond la spectacolele populare ale unor trupe ambulante. Arta teatrală și-a redobândit importanța în perioada Renașterii prin operele marilor autori dramatici din Italia, Franța, Germania, Anglia. În sec. XVI-XVII, în multe țări au fost construite edificii de teatru cu săli modernizate. În zilele noastre teatrul a devenit una din cele mai complexe și perfecte arte, prin conținutul operelor, nivelul artistic și aspectul este-

tic, prin limbajul scenic elevat, prin diversitatea speciilor de gen promovate.

La originea artei teatrale românești stau manifestările dramatice populare: dramele cu tematică haiducească, irozii, călușarii, pehlivanii, păpușarii. Prima reprezentație de teatru în limba română are loc în anul 1816, sub îndrumarea și din inițiativa scriitorului Gheorghe Asachi. În a doua jumătate a sec al XIX-lea la Iași sunt puse în scenă piesele marilor scriitori: C. Negruzzi („Muza de la Burdujeni”), A. Russo („Jigniceleul Vadră”, „Băcălia ambițioasă”), V. Alecsandri („Iorgu de la Sadagura”, „Iășii în carnaval”, „Florin și Florica”). În Moldova prezentau spectacole și trupe de actori francezi, italieni, germani. La Chișinău s-au aflat în turnee trupe teatrale din Iași, Lvov, Harkov, Odesa.

La dezvoltare artei teatrale românești, prin operele lor de valoare, și-au adus contribuția scriitorii și dramaturgii B.P. Hasdeu (dramele istorice „Domnița Ruxandra”, „Răposatul postelnic”, „Răzvan și Vidra”), I.L. Caragiale (comediile „O noapte furtunoasă”, „O scrisoare pierdută”, „D-ale carnavalului”), A. Davila (drama istorică „Vlaicu Vodă”), B. Delavrancea (poemul dramatic „Apus de soare”), L. Blaga (dramele „Zamolxe”, „Daria”, „Meșterul Manole”).

Astăzi în serviciul societății se află prestigioasele teatre din România: Teatrul Național „I.L. Caragiale”, Teatrul Metropolis, Teatrul de Comedie, Teatrul „Ion Creangă”, Teatrul Bulandra, Teatrul Notara ș.a. (București), Teatrul „Vasile Alecsandri” (Iași), Teatrul Național (Cluj), Teatrul Național (Craiova) ș.a. La renașterea tradițiilor strămoșești și afirmarea valorilor culturale naționale își aduc contribuția teatrele din Republica Moldova: Teatrul Național „Mihai Eminescu”, Teatrul „Lucaefărul”, Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”, Teatrul Satiricus „I.L. Caragiale”, Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți, Teatrul „Eugene Ionesco”, Teatrul „B.P. Hasdeu” din Cahul. Pentru calitatea spectacolelor montate și pentru capacitățile actorilor de scenă teatrele noastre sunt înalt apreciate la nivel național și european.

Drumul spre „centrul ființei” academicianului Mihai CIMPOI

În februarie 2017, Proiectul Național „Arhiva de voci” l-a avut în calitate de interlocutor pe academicianul Mihai Cimpoi. Interviuul cu redevabilul critic și istoric literar, filosof al culturii, ne-a dezvăluit o altă dimensiune a omului de știință, surprins, cum era și firesc, la masa de scris, asupra revizuirii și întregirii celei de a doua ediții a Dicționarului Enciclopedic consacrat Luceafărului literaturii române Mihai Eminescu. Dimensiunea la care ne referim ne-a convins că un împătimit de substanța adevăratelor valori ale patrimoniului cultural român e un dăruitor de bunătate, onestitate și ospitalitate, vorba acad. Eugen Simion „om de bine și de caracter”, care „își poartă mândria lui de român pe față”, calități firești și specifice veritabililor fii ai acestei națiuni. Acest „boier autentic” (Eugen Simion) nu de sânge, ci conform spiritului, a unui spirit enciclopedic, a fascinat, atât mediul academic, cât și întreaga tagmă a oamenilor de cultură, prin vivacitate și ineseabilul talent demonstrat în cele peste 70 de volume și circa 3000 de articole, cronici și recenzii, prefețe și postfețe etc.

Itinerarul biografic al ilustrului savant începe la 3 septembrie 1942 în localitatea Larga, județul Hotin (azi, raionul Briceni), în familia lui Ilie Cimpoi și Ana Habureac, fiind cel de al doilea copil, după sora Vera, mai mare decât el cu 14 ani. „Libertatea” și „înțelepciunea” ca incipituri și finalități ale unei personalități în devenire s-au consolidat inițial în lectura volumelor de carte românească ascunse în podul casei părintești, apoi aprofundate în sălile de lectură ale bibliotecilor din capitală. Cu o deosebită satisfacție își reamintește de clipele petrecute în Secția de literatură străină a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, unde se aflau sub sigiliu „secret” și publicațiile din România.

Părinții Ana și Ilie Cimpoi. 1927.

Părinții au fost oameni simpli, țărani onești, care și-au iubit cu demnitate glia strămoșească, pentru care fapt erau profund respectați de locuitorii satului. Tatăl Ilie (18.06.1901-16.10.1976), fiul lui Vasile Cimpoi (n. 1861? sau 1866?) și al Ecaterinei Floarea Cucoși (1866?), își trăgea rădăcinile din com. Horodiștea, jud. Dorohoi (azi, jud. Botoșani) (stabilit mai apoi în cotuna Cuzlău, localitate încorporată în Pălți-niș). Conform documentelor de arhivă, Ilie era mezinul familiei, în care s-au născut 6 copii (5 frați și o soră). În perioada serviciului militar în Armata Română a fost distribuit la Larga. Firește, întâlnirea părinților a avut loc grație acestei distribuții. Pentru talen-

Cu sora Vera și mama Ana. 1946.

tul său de povestitor și declamator de balade și drame populare (deși avea doar 4 clase primare, echivalente cu o cultură generală a unui licean sau student), a fost „poreclit” de către localnici Ilie Românul, iar uneori, în sens ludic – „Ilie a Jenei” (Jenea fiind mama soacră). Cu toate acestea, tata era un gospodar neîntrecut, având un cult deosebit pentru uneltele agricole. În fiecare dimineață, la răsărit de soare („A fost un om fericit, căci a văzut toate răsăriturile de soare câte i-au fost dat să le vadă.” [1, p. 300]), își începea ziua cu pregătirea instrumentelor de lucru: bătutul sapelor, ascuțirea coasei etc. Apoi, prinzându-și ciocanul în centură, așa ca să nu se vadă, și umplându-și buzunarele cu ținte, colinda satul în căutarea unor „porți șubrede la un lărgean mai bătrân, mai nepuțincios” sau a unui „gard mai hrentuit la o consăteancă rămasă fără soț” [1, p. 180], „repara din mers <...> un acoperiș de casă deteriorat, un perete dărâmat – la el acasă sau la vecini. Era parcă eroul liric al poemului lui Carl Sandburg *Reparația zidului*” [2, p. 16].

Mama Ana (1910-1979), născută la Larga (fosta comună Țicoteni, atestată documentar în 1429), județul Hotin, fiica lui Moisei Gabureac (Habureac) (1880) și a Evgheniei Ciubotar (1885) din Coteala, era nepoată de preot. Fiind o țesătoare iscusită și o artistă talentată în a alege motivele vegetale, atunci când își propunea să realizeze o nouă capodoperă, avea bunăvoința de a-l im-

La 11 ani. 1953.

plica și pe feciorul Mihai în întinderea urzelii, deși desenul și-l alegea singură. Organiza clăci tradiționale, șezători la tors, la scărmanat lână ș.a. Neîntrecută la izvodit covoare, dar și la împletirea vorbelor de duh („vorbea în «pilduirii», ca și bunica Eugenia, care trecea drept «înțeleapta satului»” [2, p. 16.]), avea o predilecție și pentru „latura profitabilă a lucrurilor” – târguială, vânzări. Datorită mamei, Cer năuțiul a devenit pentru Mihai „orașul copilăriei”, deoarece „mama mă lua acolo la Caciur mare, un mare iarmaroc, târg” [3]. Într-un interviu cu dr. hub. Aliona Grati, acad. Mihai Cimpoi descifrează pe larg imaginea orașului din copilărie: „Cer năuțiul, orașul copilăriei mele, mă ducea acolo (fapt conștientizat un pic mai târziu) unde începea drumul spre centru al lui Eminescu. Orașul prezenta, pentru mine, copil, un «paradis artificial» cu străzi pardosite cu dale de piatră de râu, cu case în stil manierist de burg austriac, cu un amestec babelic de populație, cu tarabe de postav, cit, satin, de șaluri și basmale care erau pipăite, țărănește, pe o parte și alta, de mama mea, în timp ce satul înfățișa un paradis natural, cu soare mult,

necruțător în amiezi, cu izvoare ce țâșneau vorbărețe din coaste de stânci golașe. Cu 18 dealuri și văi cu ritm ondulat blagian, cu copaci stingheri și cu o maiestuoasă alee de tei, sădită de boierul Krupenski la 1900, cu pământuri rodnice de delniță și aride cu sărături, Cernăuțiul arăta exact cum l-a descris Călinescu în biografia romanțată a lui Eminescu. Vladimir Streinu, singurul din marii critici pe care mi-a fost dat să-i cunosc, îl considera unul dintre cele mai importante centre de cultură românească” [2, p. 17-18].

L a r g a a rămas în memoria academicianului ca un „sat de buni gospodari care țin la gospodărire ca la ceva dat și sfânt (providențial), e o vale largă (de unde numele satului) identificată cu mitica Vale a Plângerii, pentru că pe fețele consătenilor mei

Absolvent al școlii medii Larga. 1959.

apare mina gravității, a luării în serios a vieții și destinului, e împrejmuit de dealuri semețe, negârbovite – adevărați munți modești, blânzi în asprimea lor, și de stânci golașe venite din mâlul protoistoric al Mării Sărate, care l-au apărât și îl apără de septentrionalele vânturi reci și primesc binevoitoarele băltărețe și alte vânturi calde și umede dinspre miazăzi. Aleea de Tei leagă, maiestuos, satul de reședința (odaia) boierilor. Un mare izvor, formând un lac cu margini de stâncă în care femeile, adunate și la taifas, ghileau, spălau, puneau în preajmă cânepa «la murat». Cred că acest izvor, târâm din măduva pietrificată a pământului, este un adevărat axis mundi” [2, p. 18]. Această axă a lumii, cum e și firesc și specific oricărui habitat tradițional, e împărțită teritorial în patru mahalale: Susu, Josu, Valea, Pătreasca. Împărțirea teritorială deconspiră adevăruri atât despre oamenii săi, cât și despre anumite momente istorice, bunăoară, Pătreasca vine de la înproprietărirea cu patru hectare a localnicilor. Întrebat fiind de majoritatea ziariștilor, reporterilor: „De unde vine cărturarul Cimpoi?”, protagonistul mărturisește că se trage dintr-un sat, care în timpul țarului a vrut să aibă școală: „Sătenii mei s-au adunat și strângând niște bani au trimis o delegație la țar: «Spuneți-i țarului că noi vrem în satul nostru să avem o școală». Ei s-au dus și țarul a deschis, cum era pe vremuri, o școală bisericească, care nu a durat foarte mult, fiind mutată în altă localitate. Dar nu aceasta e important, important e că țarul a reacționat la această rugămintă a sătenilor mei de a avea o școală. E un detaliu care vorbește despre faptul că eu vin de acolo, dintr-un sat care și-a dorit școală” [3].

De la tata, care, după cum am menționat mai sus, era un promotor al teatrului popular, a înregistrat mai multe texte folclorice, pe care dânsul le deprinsese încă în copilărie în satul său de baștină.

Prin clasa a VII-a (1956-1957), copiii din Larga, printre care și Mihai, au îndrăznit să meargă cu drama populară Ceata lui Jianu, atât la Crăciun, care era sărbătorit pe stil nou, cât și la Anul Nou, Mihai jucând rolul principal Căpitanul. Și la ora actuală acest obicei este practicat de către tineretul localității.

Mama fiind evlavioasă, frecvența biserica și ținea toate sărbătorile calendaristice, respectând și obiceiurile aferente acestor praznice. Tata era și el credincios, doar că ceva mai temperat, având obișnuința de a citi în fiecare duminică Biblia, duminica fiind, după cum își reamintește protagonistul interviului, ziua acestuia de lectură. Dragostea pentru carte a fost transmisă lui Mihai și prin cele câteva volume de ediție românească, printre care și reviste din colecția Viața Românească, moștenite de la bunei și dosite în podul casei de frica regimului totalitar instaurat.

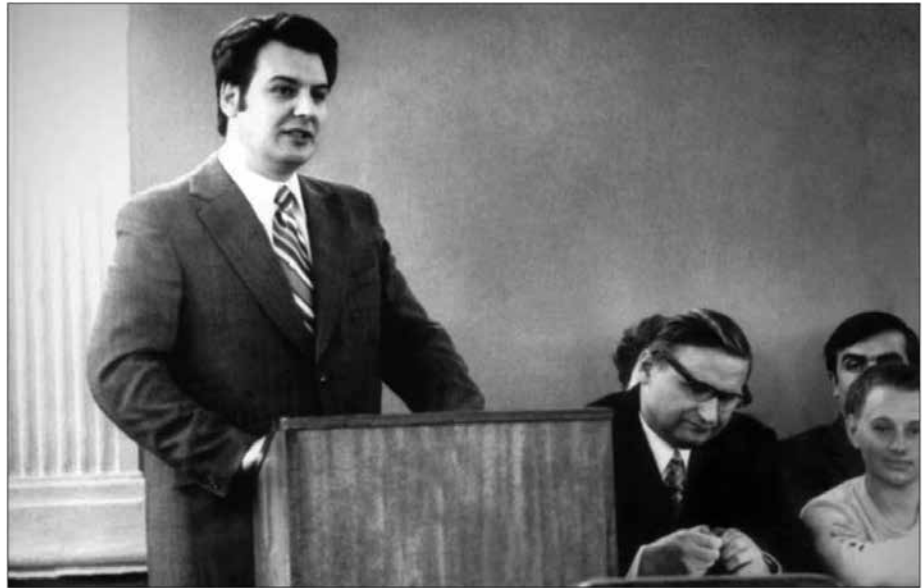
Cu o deosebită satisfacție își reamintește de armonia extraordinară din familie, unde părinții nu se certau, nu foloseau înjurături, ci trăiau în bună înțelegere și dragoste. Aceste daruri ale părinților s-au transmis și copilului Mihai, care ajungând academician, nu uită să împărtășească cu generozitate și astăzi din roadele afecțiunii și comportamentului deprins în familie.

În anul 1949, printr-o fericită întâmplare, datorată cumnatului său Nicolae Amelin, soțul surorii Vera, care era învățător, pus să copieze listele celor care urmau să fie deportați, numele familiei Cimpoi este omis, astfel că Mihai, care avea atunci aproape 7 ani, rămâne în copilăria satului natal Larga, alături de părinții și sătenii care au reușit să scape de sabia NKVD-ului. În toamna aceluiași an merge în clasa I în școala medie din localitate. Prin clasa a IV-a începe să scrie diverse cronici și articole despre viața satului și a școlii la îndemnul rudei care i-a scăpat familia de „o dramatică încercare destinală” [2, p. 19]. Abia în 1959-1960, când avea vreo 18 ani, redactează și publică recenzii și cronici literare în presa periodică locală și în revista Nistru din capitală. În aceeași perioadă este angajat colaborator literar la gazeta raională Leninistul din Lipcani. În toamna lui 1960 este înmatriculat la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova. Fiind student, adevărata Alma Mater o va descoperi între pereții Bibliotecii Naționale din Chișinău: „Universitatea mea a fost Biblioteca Națională din Chișinău (fosta Krupskaia, poreclită de studenți «Femeia lui Lenin»), unde în secția de literatură străină era un

fond bogat de cărți românești, supravegheat de securitate, în sala de lectură fiind atârnat și portretul lui Sadoveanu” [1, p. 44]. În aceeași perioadă inițiază și modelează Clubul Literar „Miorița” (la Biblioteca Națională) și Cenaclul literar „Mihai Eminescu” (la Universitatea de Stat), cu săli arhipline de studenți, oameni de cultură, dornici de a discuta despre valorile spiritualității românești, întruniri apreciate de către regimul comunist a fi adevărate „cuibare de naționalism”. După ce absolvește studiile universitare, în 1965, tânărul licențiat are de înfruntat mai multe „cumpene” până a ajunge a fi redactor responsabil de critică și poezie la revista Nistru și consultant la Uniunea Scriitorilor din Moldova. În 1966 este înrolat în armata sovietică, serviciu satisfăcut până în 1967. În 1973 este privat de orice activitate publică, grație spiritului său de „naționalist” asiduu și incoruptibil. În perioada 1974-1982 își exercită funcția de redac-

tor superior la editurile Cartea Moldovenească și Literatura Artistică. Ulterior (1982), va fi angajat secretar literar la Teatrul Național din Chișinău (pe atunci Teatrul Moldovenesc Academic de Stat „A. S. Pușkin”). În 1984 acceptă să fie redactor la Enciclopedia Literatura și Arta Moldovei, ediție în două volume, apărute respectiv în anii 1985 și 1986. Între 1986-1987 este secretar literar la Teatrul Poetic „Alexe Mateevici”, fondat și condus de artistul și omul de cultură Andrei Vartic. În perioada respectivă, alături de colegii săi, oameni ai literelor și ai artelor, mărturisește academicianul, începe: „procesul de renaștere națională care a avut ca revendicări prioritare schimbarea de mentalitate, impunerea valorilor democrației, oficializarea limbii române și revenirea la grafia latină, lichidarea «petelor albe» din istorie, adică dezvăluirea adevărului despre cele câteva valuri de deportări, despre foametea din 1947 și colectivizare, despre masacrarea intelectualilor și celor care au lucrat în administrație, a așa zișilor «dușmani de clasă» ș. a.” [1, p. 45]. În anul 1989 este desemnat deputat al poporului din fosta URSS, făcând parte din organul reprezentativ al fostei republici unionale. În 1991 este ales membru de onoare al Academiei Române, dar și Președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, funcție pe care o va deține până în octombrie 2010. Peste un an (1992)

devine membru titular al Academiei de Științe a Moldovei și Maestru al Literaturii din Republica Moldova. Tot atunci este ales membru al Uniunii Scriitorilor din România, iar din 1994 – și membru al Consiliului direc-

20 de ani de la absolvirea facultății (1985). În imagine: Mihai Cimpoi și profesorul Anatol Ciobanu

tor al acesteia. În anul 1998 susține doctoratul, inclusiv și cel habilitat în baza studiilor monografice publicate, cu tema Eminescu, poet al Ființei, avându-l în calitate de conducător științific pe academicianul Eugen Simion. Timp de trei ani (1999-2001) din nou va fi implicat în activitatea politică a țării, obținând mandatul de deputat în Parlamentul Republicii Moldova. Începând cu anul 2000 și până în prezent este coordonator al Sec-

torului Literatură Română Modernă din cadrul Institutului de Literatură și Folclor (actualul Institut de Filologie) al Academiei de Științe a Moldovei. În 1999 inițiază fondarea Centrului Academic Internațional Eminescu, cu ocazia celor 150 de ani de la nașterea marelui poet al românității, în anul anunțat de UNESCO Anul Eminescu. La 13 ianuarie 2000 are loc inaugurarea Centrului, cu acest prilej donează bibliotecii acestuia colecția sa de cărți despre Eminescu, care însumează peste o mie de unități.

Volume publicate. Debutează editorial în 1968 cu „un studiu dens despre poezia pentru copii a lui Grigore Vieru” *Mirajul copilăriei*. Apoi văd lumina tiparului alte volume de referință: *Disocieri* (1969) *Alte disocieri* (1971), *Focul Sacru* (1975), *Narcis și Hyperion*. Eșeu despre personalitatea lui Eminescu (1979), *Cicatricea lui Ulysse* (1982), *Întoarcerea la izvoare* (1985), *Creația lui Ion Druță în școală* (1986), *Duminica valorilor* (1989), *Căderea în sus a Luceafărului* (1993), *Spre un nou Eminescu*. Dialoguri cu

Grigore Vieru în pavilionul *Melancoliei* din Grădina Publică „sfan cel Mare și Sfânt”

eminescologi și traducători din întreaga lume (1993), Basarabia sub steaua exilului (1994), Sfinte firi vizionare (1995), O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia (1996), Lucian Blaga, paradisiacul, lucifericul, mioriticul (1997), Mărul de aur. Valori românești în perspectivă europeană (1998), Plânsul demiurgului (1999),

Cumpăna cu două ciuturi (2000), Brâncuși, poet al ne-sfârșirii (2001), La Pomme d'or (2001), Critice (I): Fierăria lui Iocan (2001), Critice (II): Centrul și marginea. Schiță fenomenologică despre exilul literar românesc (2002), Critice (III): Orizont mioritic, orizont european (2003), Critice (IV): Demonul recitării (2004), Critice (V): Po(i)etica arhetipală (2005), Critice (VI): Dialogul valorilor (2007), Critice (VII): Șansa cercului (2008), Critice (VIII): Prăpastia lui Pascal (2009), Critice (IX): Identitate și alteritate (2011), Duiliu Zamfirescu între Natură și Idee (2002), Zeul ascuns (2002), Esența ființei. (Mi)teme și simboluri existențiale eminesciene (2003), Lumea ca o carte (2004), Literatura din Basarabia secolului XX (2004), Grigore Vieru. Poetul arhetipurilor (2005), Secolul Bacovia. Stanțe critice despre marginea existenței (2005), Prometeu și Pandora – eseu despre Ion Helia-de Rădulescu. Itinerar critic dâmbovițeano-basarabeian (2006), Leopardi: drum neted și drum labirintic (2006), Europa, sarea Terrei... (2007), Grigore Alexandrescu: „insuflarea” ființării (2009), Mari scriitori români (2009), Vasile Cârlova: poetul „sufletului măhnit” (2010), Ioan

Alexandru Brătescu-Voinești: prefacerea firii (2011), Mihai Eminescu. Dicționar enciclopedic (2012), Ion Ghica: amintirea ca existență (2012), Esența temeiului. Eseuri monografice despre începuturile literaturii române (2013), Sunt un om de cultură devenit un destin: Aliona Grati în dialog cu Mihai Cimpoi (2013), Modelul de existență Eugen Simion (2014), Anatomia ființei, Școala literară și artistică de la Târgoviște (2015), Mihai Eminescu. Dicționar enciclopedic, ediția a doua revăzută și întregită (2017).

Premii și distincții: 1996 – obține distincția de stat „Cavaler al Ordinului Republicii” (de care se va dezice în 2003 în semn de protest); 2000 – Medalia jubiliară „Mihai Eminescu”, România, și Medalia jubiliară „Mihai Eminescu”, Republica Moldova; 2002 – Premiul Opera Omnia al revistei Convorbiri literare din Iași; Premiul pentru excelență redacțională al Târgului Internațional de carte Bookarest, pentru coordonarea ediției Opere de Mihai Eminescu în 8 volume (București); Ordinul Național Serviciul Credincios în grad de Cavaler al României; 2006 – titlul de Doctor Honoris Causa al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia; 2007 – titlul de Doctor Honoris Causa al Universității „Dunărea de Jos” din Galați, al Universității de Stat din Tiraspol, Chișinău, și al Universității „Vasile Goldiș” din Arad, 2008 – Doctor Honoris Causa al Universității Pedagogice „Alec Russo” din Bălți; 2010 – Doctor Honoris Causa al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, 2015 – Doctor Honoris Causa al Universității „Valahia” din Târgoviște etc..

În anul 2015 este ales membru titular al Academiei Europene de Științe și Arte (cu sediul la Viena și Salzburg) și membru de onoare al Academiei Balcanice de Știință, Cultură Liberă și Dezvoltare Durabilă (cu sediul la Sofia).

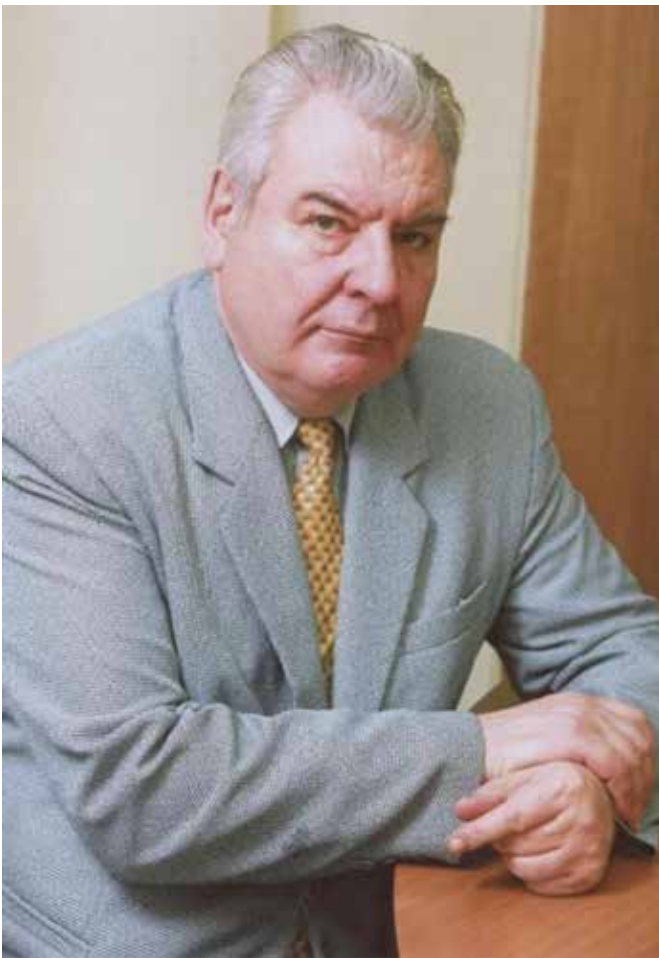
Rodul activității de cercetare a academicianului Mihai Cimpoi a fost înalt apreciat de către conducerea Republicii Moldova, președinția României și de mediul academic, abordându-i-se în 2010 titlul „Savantul anului 2010”, în 2012 – Titlul onorific „Om emerit” și în 2017 – Medalia „Meritul Științific” clasa I cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la naștere, pentru merite deosebite în dezvoltarea științei literare, contribuția substanțială la studierea problemelor de literatură din Republica Moldova și rezultate relevante în munca de cercetare și Premiul Opera Omnia pentru întreaga activitate decernată de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova.

„Figură emblematică a culturii românești” (Valeriu Matei), academicianul Mihai Cimpoi este purtătorul moștenirii patrimoniale a 75 de toamne bogate în înțelepciunea strămoșilor, vigurozitatea bărbaților, spiritualitatea mamelor și inocența copiilor. La mulți ani sănătoși și inspirați, cu toamne la fel de rodnice, domnule academician Mihai CIMPOI!

Referințe bibliografice:

1. Mihai Cimpoi – 75: Drumul spre centru. Coord. A. Burlacu. Chișinău: Institutul de Filologie, 2017.
2. Sunt un om de cultură devenit un destin: Aliona Grati în dialog cu Mihai Cimpoi. Chișinău: Prut International, 2013.
3. Arhiva de voci: Interviu cu academicianul Mihai Cimpoi, moderator: Pavel Popa, IF al AȘM, 09.02.2017.

Omul deplin al culturii

sionat de istoria literaturii române - încă din perioada anilor de studenție - i-a consacrat ani de muncă și împliniri, a rămas în permanență un deschizător de semnificații și valori estetice de excepție, ascultând de acest daimon lăuntric al sufletului său: de a fi omul deplin al culturii pe aceste meleaguri. Critic literar de vocație, de o vastă cultură artistică, autorul unor investigații de profunzime, activitatea de cercetare a lui Mihai Cimpoi se caracterizează printr-o varietate de probleme și realizări, având la activ un număr impunător de studii, eseuri, monografii, articole și cronicile literare despre anumite personalități scriitoricești, viața literară din Basarabia, cultura română în lume. Întotdeauna a fost și este deschis spre literatura autentică, cu caracter novator, cu adevărat națională, a promovat aspirațiile și năzuințele neamului, a militat în permanență pentru opere de artă veritabile și originale, a evidențiat realizările estetice de vârf ale conștiinței naționale, încercând să le pună pe cântarul capodoperelor universale .

Format la școala de cercetare a lui G. Călinescu, de la bun început, criticul și istoricul literar Minai Cimpoi s-a dovedit a fi un deschizător de drumuri în știința literară din Moldova. L-a preocupat în mod deosebit „esența faptelor literare”, inefabilul artistic. Așa cum subliniază specialiștii vasta operă critică a Domniei sale este divizată în patru etape. Acestea sunt: 1. „momentul disocierilor”; 2. „momentul eseurilor duminicale”; 3. „momentul investigațiilor eminescologice”; 4. „Faza eseurilor filosofice și a cărților «panoramice» de sinteză” [1, p.10]. Dacă ar fi să ne referim la realizările lui Mihai Cimpoi în contextul literar al timpului, diacronic și sincron în același timp, putem nominaliza următoarele volume: *Disocieri*, *Alte disocieri*, *Focul sacru*, *Cicatricea lui Ulisse*, *Intoarcerea la izvoare*, *Narcis și Hiperion*, *Duminica valorilor*, *Basarabia sub semnul exilului*, *Sfinte firi vizionare*, *Lucian Blaga paradisiacul*, *Lucifericul*, *mioriticul*, *Grigore Vieru poetul arhetipurilor*, *Dicționarul scriitorilor români*, toate acestea au profilat în știința noastră literară o orientare spre profunzimi, au determinat orientarea spre o nouă viziune asupra fenomenului critic, au impus o nouă perspectivă asupra valorilor literare românești, europene și universale. Interesul dominant al savantului Mihai Cimpoi pentru scriitorii clasici și contemporani, care reprezintă spiritualitatea românească în aspectele sale artistice esențiale, l-au determinat să realizeze studii inspirate despre M. Eminescu, V. Alecsandri, A. Russo,

Mihai Cimpoi este o personalitate notorie a vieții culturale din arealul românesc și european, critic și istoric literar, filosof al culturii, membru de onoare al Academiei Române, membru titular al AȘ din Republica Moldova, membru al Consiliului Director al Unirii Scriitorilor din România, laureat a mai multor premii și distincții literare.

Calea de creație a lui Mihai Cimpoi, activitatea sa nemijlocită pentru propășirea culturii și literaturii din arealul românesc, inclusiv cel din Basarabia, aprofundează, în esență, destinul intelectualității basarabene, care în pofida procesului de înstrăinare și ideologizare, la care a fost predispus spațiul dintre Prut și Nistru, s-a manifestat printr-o angajare totală la estimarea valorilor literare, estetice, de circulație națională și mondială. Pa-

Gh. Asachi, precum și Gh. Vieru, L. Damian, P. Boțu, Ion Vatamanu, D. Matcovschi, lista ar putea fi continuată cu unele cronici literare despre scriitorii optzeciști sau diferiți reprezentanți din literatura universală: P. Neruda, R. Gamzatov, I. Martinkievicius, Baudelaire.

Un loc aparte în exegezele acad. Cimpoi îl ocupă opera lui Eminescu, care a fost și rămâne o preocupare fundamentală în activitatea sa de cercetare, o „esență a ființei” materializată în mai multe volume, eseuri filosofice, dialoguri „eminesciene” cu diferiți admiratori ai „poetului nepereche”, scriitori, traducători, cercetători literari din arealul românesc și din întreaga lume. Culegerile *Spre un nou Eminescu*, *Căderea în sus a Luceafărului*, *Eminescu, poet al ființei*, *Plânsul Demiurgului*, *Eminescu, mă topesc în flăcări*, au devenit lucrări de referință în eminescologia post-belică, sinteza unor îndelungi eforturi creatoare a unei disponibilități estetice „spre un nou Eminescu”, cu alte cuvinte receptarea operei eminesciene are loc dincolo de fruntariile realităților românești, ceea ce ne determină să vorbim despre deschiderea spre un „homo eminescianus” complex așa cum s-a stabilit în numeroasele sale investigații științifice și interpretări.

Cercetătorul Mihai Cimpoi găsește o modalitate relevantă de evocare a fenomenului Eminescu: el scrie despre geniul eminescian numai atât, cât acesta s-a infiltrat în domeniul său de investigație, servindu-i drept imbold în actul de creație, și, dimpotrivă, cercetează opera eminesciană numai pe atât, cât aceasta s-a înrădăcinat în universul preocupărilor sale de cercetare, găsește una din cele mai directe și viguroase tangențe cu spiritul eminescian din perspectivă hermeneutică, prin prisma unor categorii estetice existențiale precum ar fi fenomenologicul ontologicul, oniricul. Este mai bine-zis o comuniune sufletească unde Demiurgul-Poet își lasă efigia asupra criticului pentru a se întâlni în sfera sacrului și a paradisiacului. Or, datorită acestei perseverențe, a disponibilității sufletești față de opera eminesciană, savantul Mihai Cimpoi a inaugurat unul din cele mai durabile poduri ale spiritualității românești, „podul de verb Mihai Eminescu”, care unește nu numai malurile Prutului, dar și meridiaele lumii.

În ipostaza de vicepreședinte al Legii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindenii și membru al Consiliului Director, în colaborare cu societatea **Lucian Blaga**, Mihai Cimpoi a organizat de mai multe ori **Zilele Lucian Blaga** la Chișinău. În rezultatul acestei colabo-

rări, a fost elaborată cartea *Lucian Blaga-paradisiacul, lucifericul, mioriticul*, editată la Cluj-Napoca. În lucrarea respectivă, distingem pentru prima oară în sfera investigației critice profesate de Mihai Cimpoi, cea de filosof al culturii, unde modelul ontologic blagian se reconstituie din esența ființei eminesciene, iar corelația Eminescu-Blaga-Brîncuși vine să aprofundeze o semnificație

estetică de excepție marcată de substraturile filosofice ale artei și literaturii naționale. Atât poemul critic *Lucian Blaga paradisiacul, lucifericul, mioriticul*, cât și eseu *Brîncuși -poetul ne-sfârșirii* conțin niște reflecții de filosofie în domeniul artei unde autorul depășește atribuțiile unor simple constatări și devine un alter-ego al artistului, al demiurgului creator, care înveșnicește anturajul cosmic prin esența estetică a personalității sale. Or, persistă certitudinea că anume acad. Mihai Cimpoi se contopește cu modelele evocate în studiile sale de referință și ar putea fi considerat pe buna dreptate contemporan atât cu M. Eminescu, L. Blaga, C. Brîncuși, C. Noica, M. Eliade, precum și alte piscuri ale culturii române și universale.

De subliniat în mod special gândul, Mihai Cimpoi se referă în exegezele și eseurile sale literare asupra unor personalități artistice, care au determinat integrarea și sincronizarea literaturii române în cultura europeană și universală, a preconizat că ideea de universalitate contribuie, în modul cel mai direct la valorificarea fondului estetic autohton. Este vorba de un „centru axiologic, identificat cu europenismul” ori mai bine-zis o „idee europeană nuanțată în special în volumul *Mărul de aur* unde exegetul își propune să aducă „Europa acasă”, adică determină „momentele afirmării de vârf ale culturii române” dintr-o nouă perspectivă estetică. Căutarea *mărului de aur* este defapt o metaforă care semnifică „căutarea Europei”, iar cultura română în conformitate cu aserțiunile acad. Mihai Cimpoi, a fost întotdeauna „o cultură eminentă europeană” [1, p. 217].

Una din cele mai remarcabile lucrări ale savantului Mihai Cimpoi constituie *O istorie deschisă a literaturii*

române din Basarabia apărută în 1996 la Editura ARC, apoi revăzută și complectată de mai multe ori. Este o carte de referință, cu un vădit caracter enciclopedic, documentată, însumând peste cinci sute de pagini și „după cum a fost apreciată, constituie „o replică serioasă” în ceea ce privește completarea exegezelor călinesciene din monumentală *Istorie a literaturii de la origini până în prezent*, iar autorul ei fiind nominalizat pe bună dreptate „un George Călinescu al zilelor noastre” [2, p. 334], un reputat critic literar și „stâlp” al vieții culturale din Basarabia [3, p. 330]. Modelul călinescian este evident prin tendința de a restructura materialul de studiere a vieții literare din Basarabia, de a elucida diverse probleme ale procesului literar în evoluția sa istorică, de a aprofunda preocupările literare a diferitor personalități, scriitoricești în corelație cu orientările de creație ale timpului. În ipostaza de „exeget al dreptei cumpene”, Mihai Cimpoi a dezvăluit particularitățile „regionalismului cultural” [3, p.13], ținând cont, în această ordine de idei, de condițiile specifice de afirmare ale literaturii dintre Prut și Nistru, de anumite complexe, probleme, particularități de creație de „exilările exterioare și interioare”, „închideri și deschideri”, „răzlețiri și izolări forțate” [3, p.16] cauzate de intemperiiile timpului. Or, literatura Basarabiei asemenea „florilor de pârlăoagă cu chip vegetal mai puțin suav, dar rezistente la intemperii, și cu arome tari, unice”, după sugestia metaforică a cercetătorului, „mai rămâne o literatură a proiectelor nerealizate”, a „sacrificării esteticului în numele culturalului, etnicului, socialului” [3, p.15], o literatură care treptat necesită să fie scoasă din „conul de umbră” al interdicțiilor, fapt pentru care acad. Mihai Cimpoi desfășoară o

vastă activitate în vederea integrării ei în contextul general-românesc și european *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* este o lucrare fundamentală, prin care fenomenul artistic din Basarabia se reconstituie ca parte integrantă a culturii române. Aserțiunea lui G. Călinescu „literatura română este una și indivizibilă” [4], este aprofundată prin însăși activitatea multilaterală a acad. Mihai Cimpoi, prin acea cale de deschidere oferită în primul rând scriitorilor basarabeni pentru afirmarea lor în contextul literar general-românesc și universal, în felul acesta, demonstrând vocația, dăruirea, responsabilitatea unui om de mare cultură și de înaltă conștiință estetică-științifică.

Acum, la ceas aniversar, când toate culorile toamnei se încadrează în spectacolul cosmic al naturii, iar conturul frunzelor în cădere se îngemănează cu resorturile existențiale din „corola de minuni a lumii” și capătă asociația unei noi pletitudini sufletești din perspectiva noilor realizări, pe care i le dorim din tot sufletul, alături de semnul unei înalte considerațiuni, îi urăm și în continuare noi succese în munca de valorificare a patrimoniului nostru cultural- artistic, noi înfăptuiri în domeniul profesat, noi dimensiuni pe care are a le parcurge în „dreapta cumpănă” de slujitor al cuvântului artistic.

Referințe bibliografice:

1. Zbârnciog, V. *Mihai Cimpoi sau dreapta cumpănă românească*. Chișinău: „Gunivaș”, 2003.
2. Apud: V. Zbârnciog, *Mihai Cimpoi sau dreapta cumpănă românească*. Chișinău: „Gunivaș”, 2003.
3. Cimpoi, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Chișinău: „Arc”, 1996.
4. Apud: Mihai Cimpoi. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Chișinău: „Arc”, 1996.

DUEL EPIGRAMATIC

Între academicianul de
București Mihai Cimpoi
și primarul „de Muncești”
Gheorghe Bâlici

Soției după 20 de ani

Când m-ameți într-o rotire
Parfumul diafanei rochii,
Ne-am înțeles dintr-o privire
Și toată viața ne-am scos ochii...
Gh. B.

Lui Gheorghe Bâlici

Poet, epigramist vârtos,
Dar și funcționar prosper,
Soția ochii ți i-a scos,
Dar nu ai devenit Homer...
M. C.

Oricum sunt mare într-un fel,
Căci, bând cu vadra din butoi,
L-am întrecut pe Păstorel,
Nu însă și pe M. Cimpoi...
Gh. B.

Ce-ai spus acum îmi dă fiori
Și-un gând spumos, de anvergură:
Toți clasicii, de multe ori,
Sunt clasici și la băutura...
M. C.

Printre aleșii pe sprânceană
Mă vreau un clasic până mor
Și mai aduc o damigeana,
Să într-un rândurile lor...
Gh. B.

N-ajungi un clasic precum noi
Nici cu vreo șapte damigene:
Se cere, grabnic, un butoi
Măcar ca al lui Diogene.
M. C.

Aduc butoiul înțelept,
Aduc pastrama, mici vreo mie,
Că eu sunt gata și accept
Să intru și-n Academie...
Gh. B.

Nu cred că ai avea acces,
Toți învățații pot să-ți spună:
Pentru acei ce beau cam des
Oca-demia este bună!...
M. C.

Norocul dat-a peste mine,
Las' să muncească salahorii,
Că dintre-acei ce beau mai bine
La noi se-aleg conducătorii.
Gh. B.

Spunea și pentru lumea dacă
Horațiu la o veselie
Că, orice-ar încerca să facă,
Nebăutorii nu pot scrie...
M. C.

Text și imagini: ION DOMENCO

Cântul, jocul, voia bună, toată lumea o adună

Deși este deja la ediția a XXVII(!), Festivalul folcloric „La vatra horelor bucuriene” desfășurat, duminica trecută în satul Bucuria, r1 Cahul, rămâne a fi un eveniment cultural de anvergură nu numai în zona de sud, dar și în întreaga țară, care întrunește la fiecare mijloc de Gustar împătimitii de folclor, tradiții și obiceiuri strămoșești, ce se vor conserva și promovate în întreg spațiul românesc. Creația populară a unui neam, a spus, în deschiderea Festivalului dna Svetlana Bulat, șefa Secției raionale cultură Cahul, înseamnă o sumă de valori, o experiență comunitară în mijlocul căreia ne naștem și pe care avem datoria s-o promovăm, s-o dezvoltăm și s-o lăsăm, drept moștenire, generațiilor ce vin. Cu atât mai salutar faptul că, grație străduinței și perseverenței de invidiat a rapsodului popular Gheorghe Raicu, directorul Căminului cultural din sat, a familiei și rudelor acestuia, eforturilor conjugate ale autorităților publice locale de nivelul I și II, demni promotori ai tradițiilor și obiceiurilor străbune au venit la Bucuria, pentru a cânta, a dansa, a prezenta lucrări ale meșterilor populari din partea locului, a demonstra că acest Festival folcloric este cu adevărat un eveniment ce îmbină armonios cele mai frumoase elemente ale tezaurului strămoșesc al neamului. Profund semnificativ și faptul că la actuala ediție, cahulenii și oaspeții lor au avut ocazia să savureze cu plăcere din dulceața cântecului românesc, având-o ca protagonistă pe cunoscuta interpretă de muzică populară din România, Ofelia-Florica Haranguș, cu talentații dumneai discipoli-Mădălina Comsa și Vlad Pascu- ce au încântat publicul spectator cu melodii alese, culegând aplauzele binemeritate ale melomanilor.

Prin folclor, aveau să menționeze moderatoarele Festivalului, surorile Georgeta și Victoria Raicu (ficele Ninei și ale lui Gheorghe Raicu-n.n.) înțelegem creația

artistică, colectivă, orală și anonimă a unui popor, ce ne oglindește concepția despre lume și viață, ne determină ca etnie în astă lume. Nu înzadar folclorul este cunoscut și sub denumirea de artă populară, adică, tazarul de aur al națiunii. Creațiile artistice plăsmuite de-a lungul secolelor de către strămoșii noștri-creația populară orală, muzica, dansul, teatrul și artele plastice, decorative sunt cuprinse în denumirea generală de folclor. Alecu Russo spunea că datinile, poveștile, muzica și poezia sunt arhivele popoarelor, cu care poate fi reconstituit oricând trecutul istoric al națiunii și că „Moldova are și ea analele sale, scrise pe frunzele codrilor, are eroii săi de drumul mare, ale căror balade sunt cu drag cântate de popor”. Folclorul e mai melodic decât orice melodie: poate fi duios, ironic, vesel, drag, așa cum ni l-au lăsat bunicii și părinții. Încă în „Descriptio Moldaviae” Dimitrie Cantemir a menționat existența doinei, baladei, jocurilor populare, instrumentelor populare și descrie obiceiuri tradiționale legate de nuntă, înmormântare, colinde, drăgaica, paparuda, călușul și atâtea altele. Originalitatea muzicii populare românești constă în ritmul specific, versul, la sfârșitul căruia apar uneori intejecții cu scopul de a lărgi ambitusul melodiei, ritmul de dans-ritm sincretic cu o mare valoare expresivă și melodia ce asigură specificitatea națională prin suflul larg cantabil apropiat de structura psihică a românului, plină de suplețe, eleganță și inteligență. Nu întâmplător tot ce avem mai scump găsim la sat, la origini, adică, or, vorba poetului, acolo unde s-a născut veșnicia. Satul, care este un loc sfânt, unde ne sunt rădăcinile neamului, acel loc drag și pitoresc, unde mai stă de veghe nucul, unde ne așteaptă cei dragi, pentru a ne spune vorbe dulci, mieroase, a ne fredona doine vechi, păstrate cu sfințenie și dragoste din străbuni. Aici, la Bucuria, obiceiurile și tradițiile poartă ecoul adânc al

trecutului și parfumul arhaic al anilor, aici e vatra unui echilibru spiritual, al unui trecut și prezent ce pune în valoare locurile și improvizează scara timpului. De astă dată, colectivele participante s-au aliniat la intrarea în sat, lângă Răstignirea somptuoasă, de unde, în ritmul marșurilor fanfarei din Huluboaia, au mărșăluit până în fața căminului cultural, unde au făcut prezentarea, după care s-au încins cu toții în iureșul Horei Prieteniei. Ca de obicei, satul parcă a reînviat, a îmbrăcat haine de sărbătoare, sătenii ocupându-și locul, gătiți și bine dispuși în sala spațioasă. Cel puțin pentru o zi, timp în care s-a desfășurat festivalul, ei și-au lăsat la o parte grijile, încercând să fie gazde de excepție pentru oaspeții prezenți la sărbătoare. Atmosfera de sărbătoare a fost completată de expozițiile meșterilor populari din localitate, ce au impresionat prin bucatele tradiționale, costumele populare ce emanau frumusețe, generând sentimentul de mândrie națională. Privind evoluarea artiștilor amatori, m-am prins asupra gândului că prin intermediul colectivelor folclorice ce activează cu dăruire de sine în satele noastre, în pofida greutăților de divers ordin, se mai păstrează speranța că moștenirea culturală a neamului nu va fi uitată, iar generațiile următoare nu vor renunța la istorie și tradiție. Potrivit lui Gheorghe Raicu, organizatorul principal al festivalului „La vatra horelor bucuriine” cu genericul „Cântul, jocul, voia bună-toată lumea o adună”, scopul acestei manifestări organizate de 27 de ani cu atâta consecvență, cu sfințenie este valorificarea obiceiurilor și a tradițiilor strămoșești, a tezaurului folcloric, ce reprezintă oglinda sufletului unui neam. Apropos, în deschiderea evenimentului, maestrul Raicu a avut parte și de o surpriză-subsemnatul(autorul) i-a dăruit un lot de carte cu titlul „Drumul spre casă”, unde, pe lângă portretele de creație ale altor personalități din sudul țării este înmănușat și un eseu despre dumnealui. Organizatorii — Consiliul raional, Secția cultură a Consiliului, Consiliul sătesc Bucuria (primar-Nicolae Dermenji) și-au exprimat speranța că acest festival va exista încă mulți ani buni. La fel și meșterii populari sunt prezențe valoroase la festival, numeroase lucrări zămislite de mâinile dibace ale acestora fiind vernisate într-o expoziție, în preajma scenei improvizate, în curtea Casei de cultură, care au bucurat ochii și sufletul celor ce le-au admirat. De menționat că fiecare din colectivele folclorice participante din satele Bucuria, Burlacu, Andrușul de Jos, Andrușul de Sus, Taraclia de Salcie, Zărnești, Cucoara, toate din raionul Cahul, dar și cele din Cociulia și Cănia, r. Cantemir, au adus în scenă melodii mult îndrăgite, dansuri cu foc, tradiții și obiceiuri inedite, atât de ferme-cătoare, pentru care publicul spectator să aplaude îndelung. Au fost apreciate la justa valoare dansurile tinerilor de la „Mocăncuța” din Cociulia (conducător - F. Dimcea), „Cucorenii”, s. Cucoara (O. Boișteanu), melodiile originale interpretate de colectivele din Taraclia de Salcie (L. Donea), Andrușul-de-Sus (S. Nucă) ș.a.

În final, participanții, dar și toți cei care și-au adus obolul la organizarea și desfășurarea evenimentului, au fost răsplătiți cu Diplome și cadouri de preț, după care, în ritmul unor răscolitoare melodii populare interpretate de cunoscutul rapsod popular, Gheorghe Nichiforeac, și-au prins brațele într-o horă, ce simbolizează unirea în numele conservării și promovării creației populare.

Inaugurarea Monumentului „Victimelor regimului totalitar comunist de ocupație”

*Vor trece anii,
Vor trece ca duimul,
Dar nu se vor uita nicicând, nicicând
Acele zile și acele drumuri
Întipărite-n inimi și în gând!*

Deportările staliniste și foamea organizată reprezintă drama neamului nostru. Ele au lăsat urme adânci și cicatrizate în sufletele tuturor basarabenilor și a locuitorilor satului Feștelița, Ștefan Vodă. În trecutul apropiat ne-a fost frică să spunem, acum ne e groază să tăcem. Spre drumul patimilor au fost goniți ca turmele fără milă, urcați în vagoane, fără apă și pâine de pe pământul strămoșilor pe pământ străin și cei 47 de locuitori ai s. Feștelița.

O durere atât de mare nu va trece nici peste veacuri, rănilile atât de adânci vor exista în inimi, în amintiri, în cărți în piatră...

La data de 6 iulie 2017 în localitatea Feștelița am trăit cu toții emoții profunde la Inaugurarea Monumentului în memoria victimelor foamei din 1946-1947 și a represunilor politice din anii 1941-1953.

La această comemorare am avut ca oaspeți pe dna Monica Babuc, ministrul Culturii al Republicii Moldova, vicepreședintele raionului Ștefan Vodă dl Pavlicenco Alexandru și dl Ilie Gluh, corespondent Căușeni.

Organizatorii: Autoritatea Locală, Biblioteca Publică, Casa de Cultură din satul Feștelița.

În aer liber a fost expusă și o expoziție de fotografii cu genericul „Feștelița de altădată”.

*Lumânarea timpului arde cu flacăra
nestinsă în adâncă tăcere,
Doar piatra vorbește cu glas de durere.
Hai, bate, clopote, bate
Să ne rugăm pentru soră și frate!*

Vasile Vartic

în memoria locuitorilor satului Feștelița

La 28 august 2017, în satul Feștelița a urmat dezvelirea plăcii comemorative pe fațada Casei de Cultură, unde se afla cârmuirea colhozului „Pravda”. Inițiativa comemorării regretatului Vasile Vartic, prin instalarea și dezvelirea plăcii omagiale, aparține primarului Nicolae Tudoreanu. Placa comemorativă înveșnicește memoria unui om care a deținut funcția de președinte al kolhozului „Pravda” timp de 13 ani – Vasile Vartic, deputat în Parlamentul Republicii Moldova de două ori consecutiv, ministru al Muncii, Protecției și Familiei. A fost decorat cu medalia „Pentru vitejie în muncă”, „Meritul civic” și cu cea mai înaltă distincție de stat – „Ordinul Republicii”.

Dumnealui a votat Declarația de Independență a Republicii Moldova. A fost ținut un moment de reculegere, după care primarul Nicolae Tudoreanu a rostit cuvinte profunde celui care a fost Vasile Vartic, deasemenea și președintele raionului Nicolae Molozea, dar și fostul coleg de serviciu dl Vasile Buzu care a lucrat cot la cot cu omagiatul. După cuvintele calde de omagii dedicate lui Vasile Vartic primarul Nicolae Tudoreanu și nepotul regretatului V. Vartic, dl Mircea Negară au dezvelit placa în fața celor prezenți la acest eveniment. Este un act de

normalitate, Vasile Vartic va rămâne scris cu litere de aur în istoria satului nostru, va rămâne veșnic tânăr, iar noi să-i păstrăm memoria. Preotul Vadim Dimitrenco, parohul bisericii „Bincredinciosul Domnitor Ștefan cel Mare și Sfânt”, a sfințit placa comemorativă și a oficiat serviciul divin.

Comunicat de Presă

„Festival de Artă, Cultură și Creativitate Urbană”

Casa de Cultură, Cimișlia în parteneriat cu Primăria or. Cimișlia și Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice a organizat la 27.08.2017, începând cu ora 18:00, Festivalul de Artă, Cultură și Creativitate Urbană "C#Fest", proiect ajuns la a II-a ediție.

Locația: Casa de Cultură Cimișlia (Ehtno Space)

Proiectul „C#FEST” își propune să promoveze și să dezvolte cultura urbană, reunind cât mai mulți tineri frumoși și creativi într-un spațiu cu spirit Urban.

Ediția a II-a a Festivalului va purta următoarea tematică „Magia ethno în spațiul urban”, fiind format din 3 ateliere:

- Atelier *Sculptură*
- Atelier *Pictură*
- Atelier *Artistic*

Printre activitățile ce s-au desfășurat în cadrul festivalului, se enumeră și:

- Masterclass-uri de sculptură, pictură.
- Happening „Lupii soarelui”, „Sânzânele”
- Open Air cu muzică Ethno-Folclorică Electro Mix

<https://www.facebook.com/cimislia.md/>

Radu Corlăteanu, director Casa de Cultură, organizator C#FEST

Festivalul de folclor

„IȘNOVĂȚ-BOTNA-BOTNIȘOARA”, ediția a IV-a, 2017

La 6 august 2017, în scuarul Casei de Cultură Horești s-a desfășurat Festivalul de folclor „Ișnovăț-Botna-Botnișoara”, ediția a IV-a, consacrată aniversării a 400 de ani de la prima atestare documentară a localității respective.

Evenimentul a fost organizat de Primăria Horești, Secția Culturală, Consiliul Raional Ialoveni, în scopul valorificării tradițiilor etnofolclorice care asigură protecția

ecosistemelor râurilor Botna, Ișnovăț, Botnișoara, ce străbat raionul.

Sărbătoarea a început cu parada portului popular, întâmpinarea cu pâine și sare a oaspeților de onoare și trecerea în revistă a colectivelor artistice.

În deschiderea oficială a festivalului ne-au onorat cu prezența și cu mesaje de felicitare actorii dezvoltării politicilor culturale: domnii Petru Cigoreanu, primar de Horești; Anatolie Dimitriu, președintele raionului Ialoveni; Oleg Mereacre, vicepreședintele raionului Ialoveni; Tudor Grigoriță, șef, Secția Culturală Ialoveni; dna Elena Corcodel, primarul com. Mironeasa, jud. Iași, România și dl Jean Luis Cottigny, deputat în Parlamentul European, vicepreședintele Departamentului pentru Afaceri Internaționale, regiunea Pas-de-Calais, Republica Franceză. Oaspeții au subliniat importanța acestui eveniment rar și ca un mecanism de revitalizare

a tradițiilor etnofolclorice și de protecție a mediului în raionul Ialoveni.

Spectacolul de folclor a continuat cu evoluarea formațiilor artistice și cu demonstrarea expozițiilor originale și diverse ale colectivelor și meșterilor populari „Casa mare” cu zestrea neamului și bucate tradiționale.

Fanfara „Retro”, Horești, dirijor – Vladimir Măcăuțan a provocat spectatorii să danseze jocul mare moldovenesc.

Ansamblul etnofolcloric „Răzeșii”, Răzeni, director artistic - Nadejda Petcu a executat cu măiestrie reprezentarea scenică muzical coregrafică, Drăgaica”.

Ansamblul etnofolcloric „Haiducii”, Costești, director artistic - Gheorghe Matei a interpretat cu multă dăruire și măiestrie un florilegiu de melodii folclorice care exprimă un sentiment profund de dragoste pentru neam.

Ansamblul etnofolcloric „Oleandra”, Țipala, director artistic - Ecaterina Jumir, a transpus scenic obiceiul, Curățitul fântânilor” în ziua de Rusalii, care începe dis-de-dimineață. Bărbații se adună, scot apa cu ciubărul, coboară un flăcău să curețe bine talpa fântânii și să fie urcat sus cu garafa de vin lăsată de anul trecut. Apoi vin oamenii de la biserică și toarnă aghiazmă în apa nouă și neîncepută. Femeile între timp au pregătit bucatele și le pun jos pe o față de masă albă și dau de pomană bărbaților care au curățit fântâna de sufletul fântânarilor. Apoi începe petrecerea sătenilor cu dansurile, Frunza nucului” și „Ofițereasca”.

Ansamblul etnofolcloric „Sălcioara”, Boșcana, Criuleni, director artistic - Valentina Vântu, a adus în scenă obiceiul „Jucatul găinii” la nuntă pe fon muzical de ostropăț, demonstrând imaginația bogată de a ornamenta găina, dar și iscusința jocului cu chiuit – simbolul apărării și sporirii roadelor în holde, casă, familie, gospodărie, fertilității. Mi-reasa să nască copii frumoși și sănătoși. Fiind foarte relevante pentru cultura românească găina asemenea cocoșului care este una din cele mai expresive întruchipări fantastice ale principiului masculin, activ, viril și creator, semnifică fecunditatea feminină, totodată fiind dezmiertată cu: puica, puicuța, puicuța ce semnifică iubita, ibovnica, mândra etc.

Ansamblul etnofolcloric „Dorul buciului”, Pojăreni, director artistic - Ion Tătaru a suscitât interesul publicului prin obiceiul „Clacă”, vara la călcat lutul cu

mamei. Nanii pun bani în scaldătoare, iar „baba” le atinge palmele cu busuioc muiat în aghiazmă prevestindu-le că vor avea copii după numărul semințelor. Nanele de botez, dau copilul huța-huța ca să fie iute și zbânțuit”.

Studioul Artistic „Alivera”, Boșcana, Criuleni, director artistic - Alina Brânza a executat cu măiestrie o suită de dansuri stilizate – impresionante și spectaculoase reprezentații coregrafice.

Ansamblul etnofolcloric „Țărăncuța”, Bardar, director artistic - Galina Tonu a înscenat „Ursitoarele la nașterea copilului”. După taina botezului, pe fonul melodiei „Busuioc la naștere”, mândrele ursitoare ale lui Vreme-Împărat binecuvântează pruncul cu urări și daruri alese. Sunt zânele care vin cu ursirea căci așa le e menirea ca să săvârșească ritualul cu busuiocul: „Busuioc pe la mânuțe ca să fie harnic, /Busuioc pe la pi-

paie. După secerișul grâului și treieratul spicelor, rudele organizează clacă la călcat lutul cu paie pentru a construi casă tinerei familii. Primele care calcă lutul cu picioarele sunt fetele dansând în ritm de horă și intonând strigătura: „La clacă, hai la clacă!” pentru a se aduna sătenii să dea o mână de ajutor la „făcut chirpici”. După lucrul terminat are loc „ospățul femeilor” care se întrec la pregătirea bucate și la spus glume.

Ansamblul etnofolcloric „Izvoară”, Cărbuna, director artistic - Tatiana Cearca, a prezentat obiceiul „Scaldătorea nou-născutului”, cu pregătirea alghiutei pentru scaldat, în care se toarnă apă caldă și aghiazmă, iar nașele de botez fac de trei ori cruce deasupra alghiutei cu lumânările aprinse. După ce au lăut copilul îl îmbracă în hăinuțele aduse în dar și de trei ori îl ridică în sus cu urarea „De la noi fin, /De la Dumnezeu creștin”, și îl dau în brațele

ciocare ca să fie iute, tare, /Busuioc pe la piept ca să aibă dragoste multă, /Busuioc pe la ochișori ca să fie ferit de ochi răi și să fie curat așa cum l-a născut mama și l-a dat Dumnezeu., Am adus în dar lapte proaspăt ca să fie frumos și iubit de fete”. „Am adus în dar o crenguță de brad ca să crească un flăcău, mândru și voinic”. „Am adus în dar miere de albine ca să-i fie gurița și inima dulce”. „Punem în alghiută bănișori ca să facă bani ușor”. „Apoi nanele-ursitoare leagănă copilul „Țăta-mare, țăta-mare, /Să ne crești până la soare, /Să ajungi până la stele, /Cu-ale tale nemurele”. Este evidentă funcția apotropaică, de fertilitate și de urare înaltă a ritualului cu busuiocul.

Ansamblul etnofolcloric „Urmașii dacilor”, Zâm-breni, director artistic – Ecaterina Leu, a redat pregătirile din ajunul „Rusaliilor” pentru curățirea fântânilor, pentru că, spun oamenii: „izvorul este darul lui Dum-

nezeu, iar apa - izvorul vieții”. Gospodinele împletesc colaci din 2 sau mai multe șuvițe de aluat, crezând că împletesc principalele virtuți ale omului: omenia, bunătatea, dragostea și înțelepciunea. „Colacul are forma rotundă a pământului, însemnând cercul, nesfârșitul și armonia”.

Ansamblul etnofolcloric „Floare de salcâm”, Cigăreni, director artistic - Diana Josu-Braniște, a interpretat un buchet de perle folclorice născute în inima lăutarilor de pe Valea Botnei.

Publicul a admirat prestația Ansamblului etnofolcloric „Balada”, or. Fălticeni, jud. Suceava, România, director artistic - Maria Tănase, care a adus în scenă obiceiul „Druștele i-au mireasa de acasă”, cu interpretarea într-o manieră iscusită, originală și expresivă a orațiilor de nuntă „Și de trei ori pe după masă, /Să scoatem hora din casă, /Să rămâie ghinele, /Mireasa cu mirele, /Să trăiască tinerii/Până la sfânta cununie, /De-amu până-vece”.

Ansamblul etnofolcloric „Geto-dacii”, Horești, director artistic - Mihai Voloh, a înscenat legenda satului Horești. Cică, pe la 1600 boierul Horea era conducător de oaste la curtea domnitorului Mihai Viteazul. Era supranumit „Horea” pentru că interpreta cântecele dacilor. A trecut cu oștenii de-a lungul Botnei și trăitorii au hotărât să pună denumirea satului Horești, în cinstea Măriei Sale. Iar pe la 1617 domnitorul Radu Mihnea i-a făcut o danie cronicarului Grigore Ureche – moșia satului Horești, așa spun documentele.

Ansamblul etnofolcloric „Izvoarăș”, Horești, director artistic – Irina Malcoci a transpus în scenă obiceiul „Secerișul”. În zorii zilei, primele cosesc fetele cu secera cântând: „Vine vara, secerișul lanului de grâu, /Fetele se-

ceră grâul înalt până la brâu”. Femeile fac snopi cântând: „Grâule, ești mare și voinic,/ Cu pâinica-n spic”. Apar și bărbații cu coasa: „Foaie verde și-o lălea,/ Harnică-i nevasta mea”. În cadrul ospățului „Ultimul snop”, sătenii, pe cel mai harnic, îl aleg „Cel mai bun cosaș”, îl laudă și îi pun o coroană mare de spice pe umeri.

Studioul Artistic ICE, Casa de Cultură Horești, a interpretat un colaj de dansuri stilizate, reprezentând jocul sugestiv al paparudelor de chemare a ploii prin stropire cu apă și de invocare a unei divinități „Caloieni-Iene”, îm-

brăcate în frunze de papură și stuh. Menționăm că este un joc venit din vremuri îndepărtate, a căror semnificații și taine încă le deslușim.

La finele festivalului formațiile artistice au primit diplome, trofee și premii în semn de grațitudine din partea Consiliului Raional Ialoveni și a Primăriei Horești. A fost transmis drapelul festivalului dnei Natalia Petrea, Primar de Costești, pentru a găzdui ediția 2018 a Festivalului de folclor, Ișnovăț-Botna-Botnișoara”.

În contextul aniversării a 400 ani de la prima atestare documentară a satului Horești, dl Petru Cigoreanu, Primar de Horești, a decernat diplome de onoare personalităților notorii care au contribuit la dezvoltarea durabilă a satului.

Sărbătoarea a culminat cu focuri de artificii și un program de concert extraordinar oferit de Formația „Brio Sonores”, interpreta Galina Maleca, Ansamblul Surorilor Osoianu, Victor BONDARI BAND și Formația „Nostalgia”.

Menționăm că, prima ediție a festivalului a fost găzduită în anul 2014 de satul Costești, a doua ediție, în anul 2015, a avut loc în satul Țipala și a treia ediție – în orașul Ialoveni.

„Ia – piesă de grație a costumului popular”

În perioada iunie-august, în or. Fălești, s-au desfășurat trei sesiuni ale Atelierului de creație privind confecționarea iei – piesă de port popular românesc. La sesiuni sau întrunit iubitoarele de tradiție și port popular pentru a fi inițiate în elaborarea iei – cea mai reprezentativă și marcată de simboluri piesă vestimentară femeiască. Formatorul sesiunilor a fost Silvia Antohi, membru al Uniunii Meșterilor Populari din Moldova, iscusită meșterită în crearea adevărată a respectivei piese – „cea mai expresivă haină a identității

și portului de sărbătoare ca simbol al identității noastre, a încurajat munca iubitoarelor de frumos și a menționat importanța promovării adevăratelor valori. Activitățile au fost agumentate cu expoziții de veșmânte populare vechi și noi, și în special ii, din patrimoniul muzeelor din raion, cât și din colecția personală a Silviei Antohi. Informații privitor la expoziția de carte „Portul Popular – între meșteșug și artă” au fost relate de Tatiana Galbici, directorul Bibliotecii publice raionale „Mihai Eminescu”. De asemenea, dragostea

măiestria de interpretare a dansului popular.

Etapele de elaborare a iei au fost susținute cu mult interes și cu succes, au avut ca scop preluarea experienței avansate în crearea corectă și realizarea iei tradiționale, ținând cont de compoziție, culori și ornamente. Cele 13 participante la atelier au redescoperit dragostea față de ie, au învățat vechea tehnică, broderia în cruciuliță, au aplicat cu dragoste șabloane pe pânză, știind să se conformeze tradiției pentru a prinde din ea tot ce este mai frumos ca model estetic. Au prins contur ornamentele pe mânecile iei, exprimând toată feminitatea celei ce a creat-o, brodând visurile și năzuințele spre frumusețe, bunătate, fericire, iubire. La înseamnă mâini fermecate care brodează punct lângă punct, ceea ce în final va deveni o operă de artă pe o pânză aparent banală – ii cu alțiță,

noastre” (Varvara Buzilă). Revenind la origini, ne trăim cultura, purtând cu mândrie costumul popular sau, cel puțin, ia. Grupul de inițiativă întotdeauna a fost salutat și susținut de Grigore Budu, șef Secție Cultură și Turism, care menționa importan-

tența tradiției și portului popular a fost sesizată în lucrările elevilor Școlii de Arte Plastice „Gheorghe Vrabie” Fălești, director Damian Furdui. Un grup de membri ai Ansamblului de dans popular „Făleșteanca” și-au etalat frumusețea costumului, dar și

cusute cu încreț și râuri, piese vestimentare fascinante ce întregesc costumul popular.

Prin munca noastră aducem un strop de frumusețe, culoare și relaxare. Doamna Silvia Antohi s-a destăinuit referitor la activitate, că o

face cu mare drag pentru perpetuarea și promovarea Iei ca simbol național de care trebuie să fim mândre, să o purtăm cu dragoste, dar și în memoria tatălui domniei sale, Timofte Leonid Vasile, care, în viața sa, în func-

ție de șef al învățământului și apoi al culturii din raion a făurit lucruri frumoase, notabile pentru prosperarea acestor domenii îngemănate. Participantele atelierului, doamne cu pasiuni comune, au descoperit echilibrul perfect al culorilor care îmbină simboluri vizuale cu o mare încărcătură artistică. Semnele magice cusute cu grijă, fiecare împunsătură de ac au menirea de a-l proteja pe

cel care le poartă de spiritele rele, de farmece, de soarta rea. Denumită „măiastra”, ia tradițională este unul dintre cele mai apreciate obiecte vestimentare atât la noi, cât și peste hotare. Grupul de creație al Atelierului de confecționare a Iei, organizat de Secția Cultură și Turism Fălești în parteneriat cu Silvia Antohi, meșter popular, membru al Uniunii Meșterilor Populari din Moldova, în cadrul activității a redescoperit splendoarea bluzei naționale, s-a îndrăgostit de ie și a continuat să brodeze punct cu punct ornamentele tradiționale. Munca asupra unei astfel de bijuterii vestimentare durează de la câteva luni până la 1-2 ani și poate include 25-30 mii de împunsături de ac, în dependență de model. În cadrul acestor trei întruniri doamnele iubitoare de frumos și tradiție au învățat cum să croiască, să aleagă modelele și culorile specifice zonei folclorice, tehnicile de broderie - cunoștințe elementare pentru crearea unei ii. Grigore Budu, șef Secție Cultură și Turism a remarcat cu satisfacție creativitatea grupului și a fiecărei membre, pentru care a oferit câte un certificat de participare la Atelier, iar dnei Silvia Antohi, în calitate de formator, i s-a conferit diplomă pentru merite deosebite și contribuție esențială la organizarea și desfășurarea ATELIERULUI DE CREAȚIE ÎN REALIZAREA IEI TRADIȚIONALE „IA – PIESĂ DE GRAȚIE A COSTUMULUI POPULAR”. Grupul se va întâlni periodic pentru diverse consultări, după care urmează o poză comună cu rezultatele obținute. Ia ne redă tradiția, culoarea, feminitatea și suntem mândre că o purtăm...

SERGIU COJOCARU

Epigrame

REFLECȚII

Două lucruri(mi se pare)
Sunt în viață foarte grele:
Dragostea de fată mare
Și durerea de măsele.

ȘI PĂCATUL E O VIRTUTE

De când săvârși păcatul
Amoroasa odisee,
Raiul, iadul și...bărbatul
Sunt cu treaba la femeie.

POPULARĂ

Geaba ții la doctori cale
După leacul de salvare,
Dragostea-i o boală,care
Nu se vindecă-n spitale.

UNUI SĂRMAN BOLȘEVIC

CU OBRAZUL DE ȘORIC
(*replică la cumetria
prințisorului de la Reșed-
ința de stat-Condrița*)

Chef cu junta, la Palat,
„Zdrobi” Roșu-Împărat,
Fericindu-și,profitorul,
Cu impozite... poporul.

ALEGERI NOI-VECHI GUNOI

Barem,noul mesager,
Va produce „matca” mixtă,
Să migreze mai lejer
Slalomist din pistă-n pistă.

ELECTORALĂ

Pentru țară „meșteri-fauri”
Mai mereu alegem noi,
Dintre sutele de „tauri”-
Una sută unu...BOI

DRAGOSTEA

De-i fragilă sau târzie,
Pentru orice muritor,
Ea-i balsam și-anestezie
La tratarea unui dor.

CAMELEONISM POLITIC

Și-au pus tălpile pe ros,
Să dea prin partide turul,
Cică,banii n-au miros,
Chiar de pupă altor curul.

LUPOAICA VS ARBORELE GENEALOGIC

Stă pe soclu și ne-arată,
Genealogic rădăcina,
Dar e trist de supărată,
Că o rămă des porcina.

UNUI MITROPOLIT(RUC) (*replică la un chef aniversar*)

Pe un picior de plai,
Cu guriți de rai,
„Casta” interlopă
Pupă-n tur un popă.

Comemorarea lui Alexei Mateevici — 100 ani de eternitate

Duminică, 13 august 2017, Părintele limbii noastre a adunat multă lume în biserică „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din orașul Căinari, unde micuțul Alexei a primit taina botezului la 28 martie 1888, iar tatăl său, Mihail Mateevici, a liturghisit timp de 9 ani.